EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 30.8.2023.
COM(2023) 498 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par tehniskajām un ekonomiskajām iespējām ieviest obligātu liellopu elektronisko identifikāciju visā Savienībā

Saturs

Ievads 2
Konteksts 2
Pašreizējie ES noteikumi 3
Apsekojums par liellopu EID 4
Rezultātu analīze 4
Iespēja izmantot liellopu EID 4
Liellopu EID pašreizējā izmantošana 5
Atļautie elektroniskās identifikācijas līdzekļi 6
Apmierinātība ar pašreizējiem noteikumiem 6
Secinājumi 7

Ievads

Šā dokumenta mērķis ir sniegt Eiropas Parlamentam un Padomei pārskatu par pašreizējo situāciju attiecībā uz liellopu elektroniskās identifikācijas izmantošanu ES un iepazīstināt ar Komisijas veikto analīzi par iespējām padarīt to obligātu visā Savienībā.

Dzīvnieku elektroniskās identifikācijas sistēmas Eiropas Savienībā ir ieviestas ar tiesību aktiem, kas ir spēkā jau vairāk nekā 20 gadu. Tās ietver obligātās aitu un kazu elektroniskās identifikācijas sistēmas saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 21/2004[1], kā arī brīvprātīgās sistēmas liellopiem, kas ieviestas ar Regulu (EK) Nr. 1760/2000[2], kurā grozījumi izdarīti ar Regulu (ES) Nr. 653/2014[3].

Regulas (EK) Nr. 1760/2000 23.a pantā noteikts, ka Komisijai līdz 2023. gada 18. jūlijam jāiesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojums par tehniskajām un ekonomiskajām iespējām ieviest obligātu liellopu elektronisko identifikāciju visā Savienībā un ka šim ziņojumam vajadzības gadījumā jāpievieno atbilstoši likumdošanas priekšlikumi. Šis noteikums tika ieviests ar Regulu (ES) Nr. 653/2014, kurā norādīts, ka elektroniskās identifikācijas ("EID") sistēmu izmantošana varētu racionalizēt izsekojamības procesus, automatizējot nolasīšanu un reģistrēšanu reģistrā, ko uztur uzņēmēji, kuri tur liellopus. Turklāt tā varētu ļaut automātiski sniegt elektroniskajā datubāzē informāciju par liellopu pārvietošanu un tādējādi uzlabot izsekojamības sistēmas darbības ātrumu, uzticamību un precizitāti. EID sistēmu izmantošana varētu arī uzlabot dažu lauksaimniekiem paredzēto tiešo maksājumu pārvaldību.

Konteksts

Elektroniskā identifikācija principā ir identifikācija, kurā tiek izmantota radiofrekvence. Šādai elektroniskajai identifikācijai ir divi elementi: identifikators un nolasītājs. Identifikators satur pasīvu transponderu (mikroshēmu bez enerģijas avota tajā), kas pārraida tajā saglabātu informāciju (identifikācijas kodu), kad nolasītājs (pārraidītājs-uztvērējs) to aktivizē noteiktā frekvencē. Elektroniskā identifikācija var veicināt pastāvošo liellopu identifikācijas sistēmu uzlabošanu. Piemēram, elektroniskie identifikatori ļauj nolasīt ātrāk un sniedz augstāku nolasīšanas precizitāti nekā klasiskās krotālijas. Ir iespējama arī dinamiskā nolasīšana un datu tieša ievadīšana datubāzēs (tādējādi tiek novērstas kļūdas, kas varētu rasties, neprecīzi manuāli ievadot datus datubāzē). Tas it īpaši var atvieglot ziņošanas procedūru, saskaņā ar kuru datubāzei tiek ziņots par dzīvnieku pārvietošanu. Tomēr nevajadzētu pārvērtēt elektroniskās identifikācijas ieguldījumu dzīvnieku identifikācijas un izsekojamības uzlabošanā, ņemot vērā pastāvošo sistēmu piemērošanas grūtības. Pilnīga visu dzīvnieku marķēšana un efektīva datu pārvaldība ir priekšnoteikumi jebkurai identifikācijas sistēmai neatkarīgi no tā, vai tiek izmantoti elektroniskie identifikatori vai klasiskās krotālijas.

Ņemot vērā jaunu elektronisko identifikatoru veidu tehnoloģisko attīstību, Regula (EK) Nr. 1760/2000 tika grozīta ar Regulu (ES) Nr. 653/2014, lai nodrošinātu vietu turpmākajiem ES noteikumiem, kas ļauj izmantot elektroniskos identifikatorus kā oficiālu identifikācijas līdzekli. Minētās regulas 16. apsvērumā norādīts, ka liellopu "EID noteikšana par obligātu visā Savienībā varētu ekonomiski nelabvēlīgi ietekmēt atsevišķus uzņēmējus". Tāpēc bija atbilstoši,

---

1 Padomes Regula (EK) Nr. 21/2004 (2003. gada 17. decembris), ar ko izveido aitu un kazu identifikācijas un reģistrācijas sistēmu un ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1782/2003 un Direktīvas 92/102/EEK un 64/432/EEK (OV L 5, 9.1.2004., 8. lpp.).

2 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1760/2000 (2000. gada 17. jūlijs), ar ko izveido liellopu identifikācijas un reģistrācijas sistēmu un paredz liellopu gaļas un liellopu gaļas produktu marķēšanu, kā arī atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 820/97 (OV L 204, 11.8.2000., 1. lpp.).

3 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 653/2014 (2014. gada 15. maijs), ar ko attiecībā uz liellopu elektronisko identifikāciju un liellopu gaļas marķēšanu groza Regulu (EK) Nr. 1760/2000 (OV L 189, 27.6.2014., 33. lpp.).

ka tās izmantošana turētājiem bija brīvprātīga. Dalībvalstīs ir ļoti atšķirīgas lopkopības sistēmas, lauksaimniecības prakse un nozaru organizācija. Tāpēc dalībvalstīm tika atļauts noteikt, ka EID to teritorijā ir obligāta.

Sagatavojot Regulu (ES) Nr. 653/2014, tika izmantoti vairāki ziņojumi. Komisija 1998. gadā sāka plaša mēroga pētniecības projektu par lauksaimniecības dzīvnieku elektronisku identifikāciju. Projekta nosaukums bija *IDEA* (*IDentification Electronique des Animaux*). Darbu veica Komisijas Kopīgais pētniecības centrs (*JRC*). Nobeiguma ziņojums tika iesniegts 2002. gada aprīlī, un nepieciešamie precizējumi tika veikti 2002. gada jūlijā. Šis projekts parādīja, ka elektronisko identifikatoru izmantošana principā var būtiski uzlabot dzīvnieku identifikācijas sistēmas, ja ir izpildīti vairāki nosacījumi attiecībā uz papildu pasākumiem.

Komisija 2005. gadā iesniedza Padomei un Eiropas Parlamentam ziņojumu par iespēju ieviest EID liellopiem[4]. Minētā ziņojuma mērķis bija apkopot pieredzi, kas gūta, balstoties uz *IDEA* projektu, un izdarīt secinājumus attiecībā uz liellopu elektroniskās identifikācijas pasākumu ieviešanas apstākļiem Eiropas Savienībā. Komisija minētajā ziņojumā secināja, ka ir pierādīts, ka radiofrekvenciālā identifikācija ir attīstīta līdz tādai pakāpei, ka tā jau var tikt lietota praksē. Minētajā ziņojumā arī secināts, ka Savienībā ir ļoti vēlams pārorientēties uz liellopu EID, jo citu ieguvumu starpā tā veicinātu arī administratīvā sloga mazināšanu.

Eiropas Komisija 2009. gadā pasūtīja "Pētījumu par elektroniskās identifikācijas (EID) kā oficiālās metodes ieviešanu liellopu identifikācijai Eiropas Savienībā" (*Study on the introduction of electronic identification (EID) as official method to identify bovine animals within the European Union*), kurā tika iekļauta liellopu elektroniskās identifikācijas izmaksu un ieguvumu analīze. Šajā pētījumā secināts, ka "EID ir saistīta ar lielākām identifikatoru un nolasīšanas iekārtu izmaksām nekā parastā identifikācija" un ka "tiešās izmaksas un ieguvumi nav līdzsvaroti visā ražošanas ķēdē". Pētījumā tika secināts, ka vēlamais risinājums būtu brīvprātīga EID ieviešana liellopu nozarē, pamatojoties uz saskaņotiem standartiem. Tomēr katrai dalībvalstij vajadzētu būt iespējai izvēlēties obligātu režīmu valsts līmenī.

Pašreizējie ES noteikumi

Liellopu identifikāciju un reģistrāciju līdz 2021. gada 21. aprīlim reglamentēja īpaša regula — Regula (EK) Nr. 1760/2000.

Kopš 2021. gada 21. aprīļa noteikumi par liellopu identifikāciju un ziņošanu par tiem ir izklāstīti Regulā (ES) 2016/429[5] (Dzīvnieku veselības tiesību akts), kas papildināta ar Deleģēto regulu (ES) 2019/2035[6] un Īstenošanas regulu (ES) 2021/520[7]. Saskaņā ar Dzīvnieku veselības tiesību akta 112. panta a) punktu liellopi ir individuāli jāidentificē ar fiziskiem identifikācijas līdzekļiem. Deleģētās regulas (ES) 2019/2035 38. panta 1. punktā noteikts, ka identifikācijas līdzeklim jābūt parastai krotālijai katrā ausī. Minētās deleģētās regulas 41. panta 1. punktā dalībvalstīm ir paredzēta iespēja atļaut vienas parastās krotālijas aizstāšanu ar elektronisko identifikatoru. Ja dalībvalsts atļauj šādu aizstāšanu, uzņēmēji var brīvprātīgi piemērot liellopu EID.

---

4 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52005DC0009.

5 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/429 (2016. gada 9. marts) par pārnēsājamām dzīvnieku slimībām un ar ko groza un atceļ konkrētus aktus dzīvnieku veselības jomā ("Dzīvnieku veselības tiesību akts") (OV L 84, 31.3.2016., 1. lpp.).

6 Komisijas Deleģētā regula (ES) 2019/2035 (2019. gada 28. jūnijs), ar ko attiecībā uz noteikumiem, kurus piemēro sauszemes dzīvnieku turēšanas objektiem un inkubatorijiem, un attiecībā uz konkrētu sauszemes dzīvnieku un inkubējamu olu izsekojamību papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2016/429 (OV L 314, 5.12.2019., 115. lpp.).

7 Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2021/520 (2021. gada 24. marts), ar ko nosaka noteikumus par to, kā attiecībā uz konkrētu turētu sauszemes dzīvnieku izsekojamību piemērot Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2016/429 (OV L 104, 25.3.2021., 39. lpp.).

Saskaņā ar Dzīvnieku veselības tiesību akta 269. pantu dalībvalstis var pieņemt valsts papildu pasākumus vai pasākumus, kas ir stingrāki par minētajā regulā noteiktajiem, attiecībā uz turētu liellopu izsekojamības prasībām. Tas dod iespēju dalībvalstīm noteikt, ka liellopu EID izmantošana ir obligāta. Šī iespēja noteikt obligātu EID izmantošanu valsts līmenī bija paredzēta arī noteikumos par liellopu izsekojamību, kas bija spēkā pirms Dzīvnieku veselības tiesību akta piemērošanas.

Gatavojot Deleģēto regulu (ES) 2019/2035, 2018. un 2019. gadā ekspertu grupu sanāksmēs notika intensīvas diskusijas un pārdomas par dzīvnieku, tajā skaitā liellopu, identifikāciju un reģistrāciju. Pieeja attiecībā uz EID, tostarp ekonomiskie aspekti, tika rūpīgi apspriesta, un šo diskusiju rezultāti tika iekļauti Deleģētās regulas (ES) 2019/2035 galīgajā redakcijā. Tika uzskatīts par lietderīgu, ka tās izmantošana turētājiem arī turpmāk būtu brīvprātīga, ja vien valsts noteikumos tā nav noteikta kā obligāta. Saskaņā ar šādu brīvprātīgu režīmu EID izvēlēsies tie turētāji, kuri no tās varētu gūt ekonomisku labumu vai rod citus pamudinājumus šīs metodes izmantošanai (piemēram, datu vākšanas optimizācija), bet citi turētāji varēs turpināt identificēt savus dzīvniekus ar divām parastajām krotālijām.

Apsekojums par liellopu EID

Komisija 2023. gada janvārī aicināja dalībvalstis atbildēt uz īsu apsekojumu, lūdzot sniegt informāciju par pašreizējo stāvokli attiecībā uz liellopu EID. Apsekojumā piedalījās un atbildes sniedza visas 27 dalībvalstis, kā arī Šveice un Norvēģija. Atbildes ir apkopotas šā ziņojuma turpinājumā.

Apsekojumā bija iekļauti šādi jautājumi (jautājumu grupas), uz kuriem dalībvalstis tika aicinātas atbildēt:

1. Vai jūsu dalībvalstī liellopu EID ir obligāta?
2. Vai jūsu dalībvalstī ir atļauta brīvprātīga liellopu EID?
3. Cik uzņēmēju (%) jūsu dalībvalstī piemēro brīvprātīgu liellopu EID?
4. Ja liellopu EID jūsu dalībvalstī ir obligāta vai brīvprātīga, kāda(-as) metode(-es) ir atļauta(-as)?
5. Vai jūs uzskatāt, ka pašreizējie noteikumi par liellopu EID ir apmierinoši?

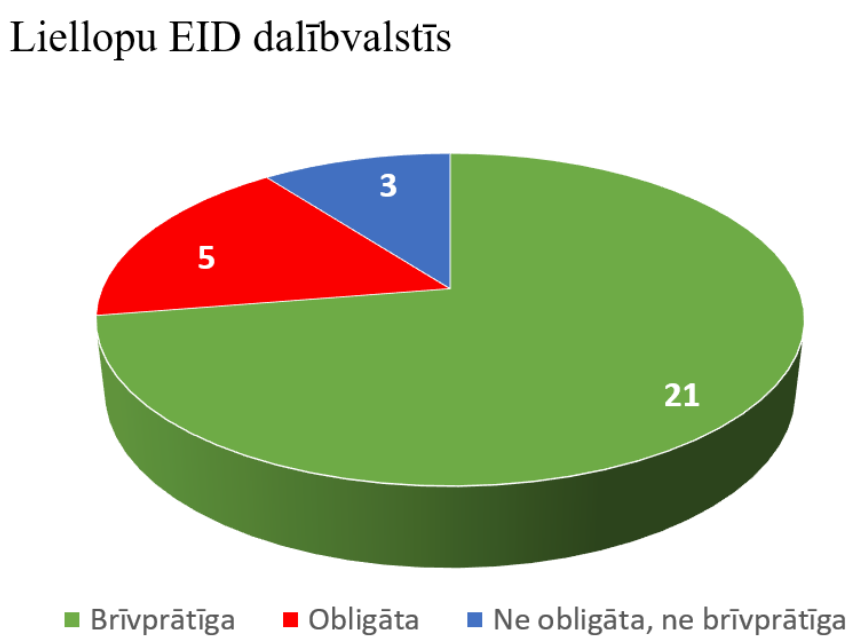
Rezultātu analīze

Iespēja izmantot liellopu EID

Pirmajā un otrajā jautājumā dalībvalstīm tika lūgts informēt par pašreizējo situāciju attiecībā uz uzņēmēju iespēju izmantot liellopu EID. Jautājumi bija šādi: “Vai jūsu dalībvalstī liellopu EID ir obligāta? Lūdzu, atbildiet ar “jā” vai “nē”.” un “Vai jūsu dalībvalstī ir atļauta brīvprātīga liellopu EID? Lūdzu, atbildiet ar “jā” vai “nē”.”.

1. diagrammā ir redzams, ka tikai trīs respondenti (divas dalībvalstis un Šveice) neļauj vienu no parastajām krotālijām aizstāt ar elektronisku identifikācijas līdzekli. 21 valstī (20 dalībvalstīs) liellopu EID izmantošana ir brīvprātīga. Piecās dalībvalstīs liellopu EID izmantošana ir obligāta. Turklāt EID ir obligāta divu dalībvalstu teritorijas daļā, un vēl trīs dalībvalstis norādīja, ka ir nolemts vai tiek apsvērta iespēja noteikt obligātu liellopu EID visā to teritorijā vai tās daļā.

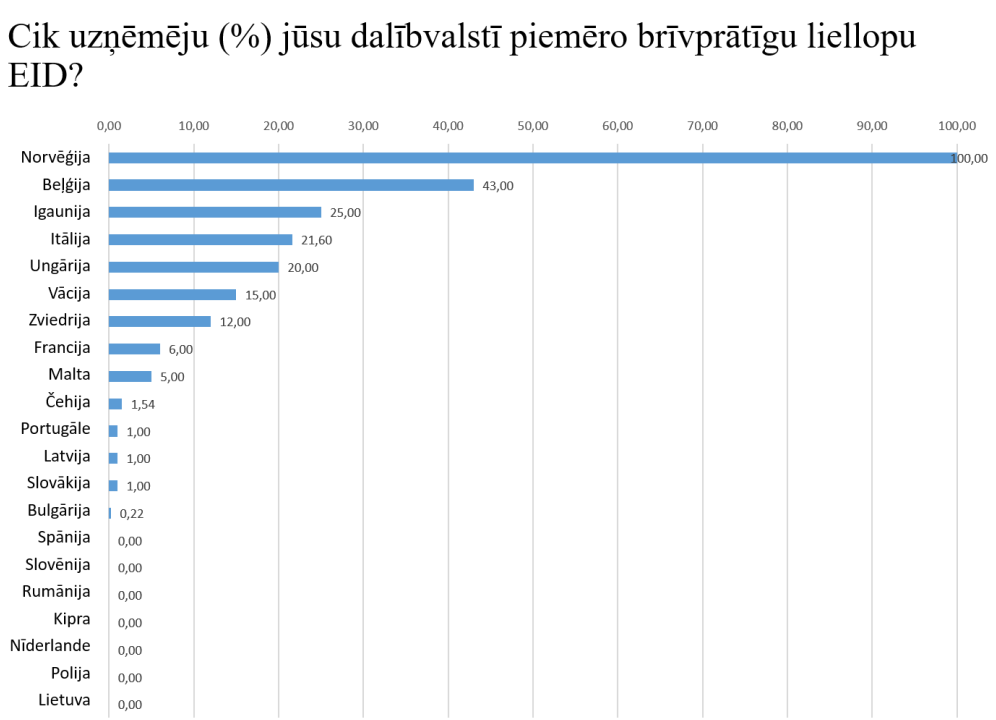
1. diagramma. Pašreizējā situācija dalībvalstīs

Liellopu EID pašreizējā izmantošana

Liellopu EID izmantošana dalībvalstīs, kurās tā ir brīvprātīga, aptver 0 % līdz 100 % liellopu populācijas. Pusē no šīm dalībvalstīm mazāk nekā 1 % uzņēmēju, kuri tur liellopus, izmanto EID savu dzīvnieku identifikācijai. Ļoti lielo aptvērumu dažās valstīs galvenokārt veicina nozare — vai nu subsīdijas, vai tas, ka dzīvnieku elektronisku identifikāciju pieprasa nozares dalībnieki, piemēram, gaļas vai piena nozares uzņēmumi. Rezultāti ir sniegti 2. diagrammā.

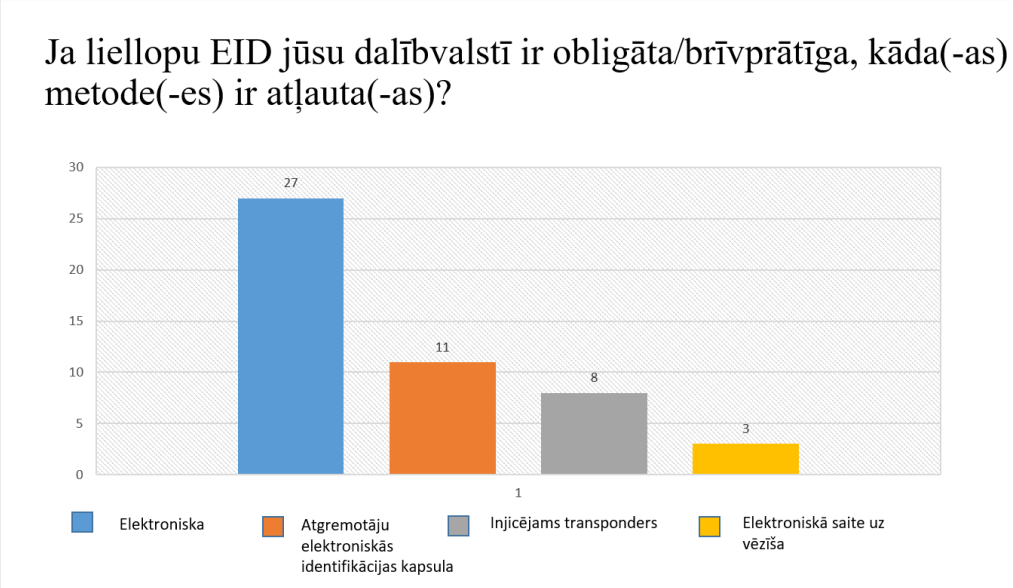
2. diagramma. Liellopu EID izmantošana valstīs, kurās tā ir brīvprātīga

Atļautie elektroniskās identifikācijas līdzekļi

Dalībvalstīs, kas atļauj izmantot EID liellopiem, vēlamais identifikācijas līdzeklis ir elektroniskās krotālijas. Šo metodi ir atļāvušas kompetentās iestādes visās valstīs, kurās liellopu EID ir obligāta vai brīvprātīga. Rezultāti ir sniegti 3. diagrammā.

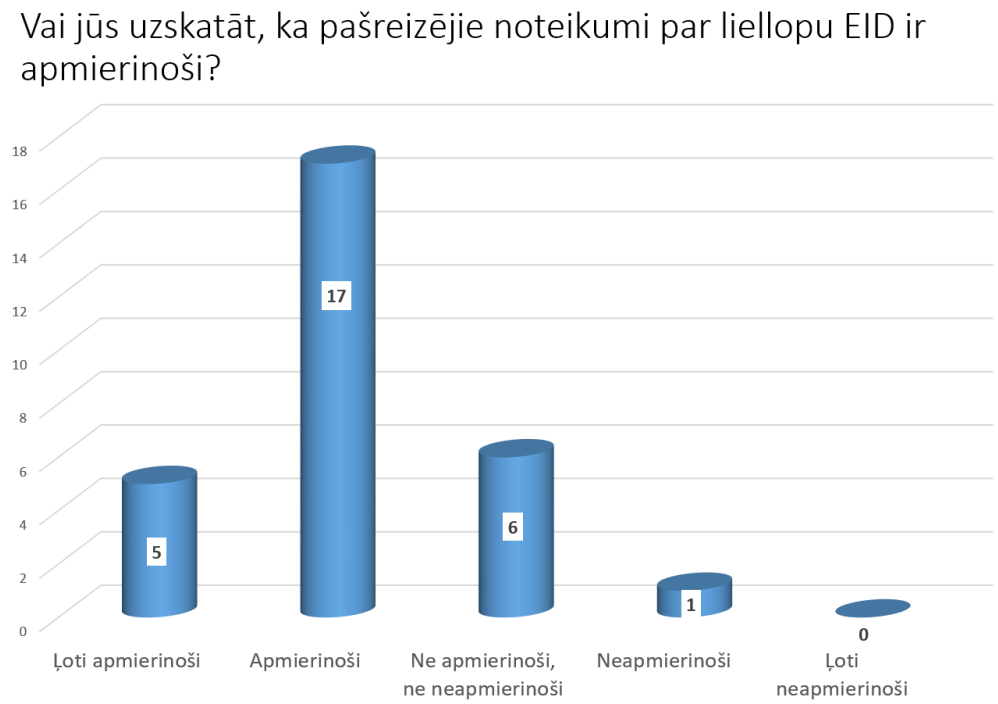
3. diagramma. Atļautie elektroniskās identifikācijas līdzekļu veidi

Apmierinātība ar pašreizējiem noteikumiem

Absolūti lielākā daļa dalībvalstu uzskata, ka pašreizējie liellopu identifikācijas noteikumi ir apmierinoši vai ļoti apmierinoši, un tikai viena dalībvalsts tos uzskata par neapmierinošiem. Rezultāti ir sniegti 4. diagrammā.

4. diagramma. Apmierinātība ar pašreizējiem noteikumiem

Secinājumi

Apsekojums par liellopu EID liecina, ka dalībvalstis joprojām uzskata, ka pašreizējie noteikumi ir apmierinoši. Apsekojums arī liecina, ka saskaņā ar spēkā esošajiem noteikumiem obligātu liellopu EID piemēro vai piemēros 37 % dalībvalstu visā to teritorijā vai tās daļā. Turklāt dažās valstīs, kurās EID izmantošana ir brīvprātīga, to piemēro visiem liellopiem vai ievērojamai to daļai.

Saskaņā ar pašreizējiem noteikumiem par liellopu identifikāciju katras dalībvalsts kompetentā iestāde var atļaut brīvprātīgi izmantot liellopu EID vai paredzēt valsts noteikumus par obligātu liellopu EID izmantošanu savā teritorijā. Šie noteikumi tiek veiksmīgi piemēroti kopš 2014. gada, un 2019. gadā, kad tika izstrādāta Deleģētā regula (ES) 2019/2035, tie atkal tika apspriesti un saskaņoti ar dalībvalstīm saistībā ar jauno tiesisko regulējumu dzīvnieku veselības jomā. Tika uzskatīts, ka ir lietderīgi saglabāt elastīgumu uzņēmējiem un dalībvalstīm. Šos atjaunotos noteikumus piemēro kopš 2021. gada 21. aprīļa.

Saskaņā ar Dzīvnieku veselības tiesību akta 282. pantu Komisija novērtē minēto regulu kopā ar tās 264. pantā minētajiem deleģētajiem aktiem un novērtēšanas rezultātus iesniedz ziņojumā Eiropas Parlamentam un Padomei ne vēlāk kā 2026. gada 22. aprīlī. Šajā novērtējumā var vēlreiz novērtēt pieredzi, kas gūta, īstenojot liellopu identifikācijas un reģistrācijas noteikumus, un rezultātā novērtējums attieksies uz ilgāku noteikumu īstenošanas periodu.

Pamatojoties uz iepriekš minētā apsekojuma secinājumiem, rezultātiem, kas gūti ekspertu grupu diskusijās un diskusijās ar dalībvalstīm pašreizējo noteikumu izstrādes laikā, un paredzamo šo noteikumu novērtējumu, Komisija šajā posmā nepiedāvās tiesību aktu priekšlikumus.